

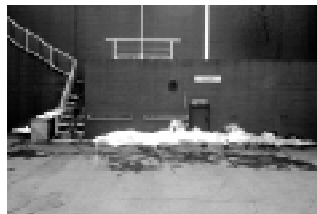
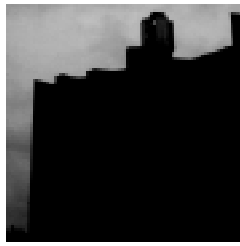
Kimmo Jylhä

Elämis- kaupunki

niin&näin järjesti Elämiskaupunki-seminaarin viime syksyllä Tampereella kaupunginkirjasto Metsossa. Nimi "elämiskaupunki" muistuttaa kyllä Husserlin termiä "Lebenswelt", "elämismaailma", vaikka ehkäpä sen tässä tarkoitetun merkityksen ymmärtäisi paremminkin kävelyllä kaupungissa kuin teoreettisen alkuperän jäljittämällä. Elämiskaupunki-teema myös päättyi erään kävelyretken reflektioon.

Seuraavat kirjoitukset kehittelevät elämiskaupungin ideaa eri näkökulmista. Ensimmäinen näkökulma avautuu asuminen ja eettisyyden, toinen kaunokirjallisuuden ja maantieteen, kolmas luonnon ja kaupunkisuunnittelun ja neljäs arkielämän ja historiallisuuden suhteesta. Tavalla tai toisella ne kaikki sivuavat problematiikkaa, joka kuuluu monella eri tavalla estetiikan piiriin. Samalla artikkelit osoittavat, kuinka helposti elämän käsitteleminen johtaa esteettiseen ja taidemetaforiseen käsittelytapaan. Näyttäisi siltä, että kysymykset elämästä kietoutuvat esteettiseen, koska elämä "sellaisenaan" näyttää olevan vaikeasti tavoiteltavissa.

Tätä tendenssiä voidaan ajatella kolmella tavalla. Kapeassa merkityksessä "estetisoituminen" seuraa hegeliläistä näkemystä, jossa estetiikka tarkoittaa

taiteen, taiteen kauniin ja ylevän käsitteistöä. Laajemmassa merkityksessä, esimerkiksi Kantin ja Schillerin estetiikassa, tarkastellaan edellisten ohella luontoa, luonnon kaunista ja luonnon ylevää sekä taidetta (Kunst) myös taito-aspektin kautta. Laajassa merkityksessä estetiikka on taas filosofian ydintä, kuten nietzscheläinen ruumiin, historiallisuuden ja olemassaolon estetiikka, jonka horisonttina on eläminen ja elämisen perspektiivit.

Wolfgang Welsch on eritellyt "esteettisen" erilaisia merkityksiä käyttäen apuna Wittgensteinin ideaa perheyhtäläisyydestä. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi sanan "kieli" monille merkityksille on yhteistä vain sama nimi, vaikka niitä ei yhdistäkään mikään muu kaikille yhteinen tekijä. "Esteettinen" voi merkitä esimerkiksi aistittavaa, aistimisen ylevöitymistä, havaitsemisen aistisuutta, hedonistista aistimista, esteettisen havainnon tiettyjä ominaispiirteitä, subjektiivisuutta, kauneutta, poieettisuutta, artistisuutta, esteettisen teoriaa, sensitiivisyyttä ja virtuaalisuutta.¹ Vaikka "esteettisen" perhe on näin laaja, puhutaan silti "estetisoitumisesta", mikä voi viitata varsin lukuisaan joukkoon asioita. Ongelmaksi estetisoituminen muodostuu, kun ihmistieteissä estetiikasta ja taiteen filosofiasta peräisin oleva käsitteistö redusoi myös tarkastelukohteensa "taiteeksi" ja "estetiikaksi", "taideteoksiksi" ja "elämyksiksi". Kaupungin asukas pelkistyy kaupungin teoksien kokija-kuluttajaksi, arkkitehti-suunnittelija ylevöityy taiteilija-luojaksi.

Pieetikon ja esteetikon, tekijän ja kokijan, suunnittelijan ja arvostelijan, tuottajan ja kuluttajan, omistajan ja asukkaan näkökulmat sekoittuvat nykyisessä keskustelussa. Moninaiset dikotomiat ja ristiriidat redusoidut abstrakteiksi puolesta tai vastaan -tilanteiksi. Kysymys arkkitehtuurista ja kaupunkisuunnittelusta elämiskaupungin näkökulmasta yrittää esitellä muutamia näkökulmia ja perspektiivejä. On kuitenkin huomattava, etteivät elämisen perspektiivit ole viatonta ja objektiivista tietämistä vaan aina toisten etujen ja maun mukaista ja toisten vastaista.

Viite

1. Wolfgang Welsch, *Undoing Aesthetics*. London: Sage Publications, 1997.